

Historia szkoły

Autor: Administrator
18.10.2007.
Zmieniony 27.10.2007.

Budynek dawnej

Szkoły Przysposobienia

Rolniczego

Budynek rozbudowanej

w 1939 r. szkoły

Początki działalności szkoły w Tuchorzy sięgają XV wieku, kiedy to w dekanacie grodziskim do którego należała wieś, przystąpiono do organizacji szkolnictwa parafialnego. Nie posiadamy niestety bliższych informacji o tym okresie jej działalności. Wiadomo jedynie, że w 1641 roku szkoła jeszcze istniała, lecz jej działalność pozostawiała wówczas wiele do życzenia.

Świadczy o tym zachowana relacja Jana Branickiego, który w tymże roku wizytował parafie Kopanica, Siedlec i Tuchorza. Sufragan poznański wspomina, że „W Tuchorzy dom szkolny (domus scholae) zajmuje wyrobnik pani Miękickiej¹

Opis ten sugeruje, że mamy tu do czynienia z typowym dla połowy XVII wieku obrazem upadku oświaty. Niemniej świadczy on również o tym, że jeszcze nie tak dawno musiała ona przedstawiać się o wiele lepiej, skoro istniały jeszcze budynki szkolne.

Wkrótce nadeszły niestety jeszcze gorsze czasy całkowitego upadku szkolnictwa elementarnego na skutek grabieży fundacji szkolnych w okresie wojen szwedzkich oraz coraz mniejszego zainteresowania edukacją nie tylko ze strony władz świeckich ale i duchownych. Podczas przeprowadzonej przez ks. Libowicza w 1725 roku lustracji diecezjalnej, szkoła w Tuchorzy już nie istnieje. Brak o niej jakiegokolwiek wzmianki.²

Odnowienie działalności szkoły nastąpiło dopiero w okresie zaboru pruskiego. Wiązało się to z wprowadzeniem przez zaborcę obowiązku szkolnego. Zarządzenia władz oświatowych nakazywały tworzenie szkół w każdej większej wsi, a nakazowi nauki podlegało każde dziecko po ukończeniu 5 lat.

Należy więc przypuszczać, że w okresie tym ukształtowała się sieć szkolna na terenie dzisiejszej gminy Siedlec. W pierwszej połowie XIX wieku powstały zapewne szkoły we wszystkich miejscowościach, gdzie istniały parafie, gdyż do roku 1872 pruska organizacja szkolnictwa w terenie, opierała się właśnie na podziałach parafialnych.³

Według starej kroniki szkoła w Tuchorzy powstała w 1823 roku, a funkcję jej kierowników pełnili: 1. Franciszek Wiśniewski od 1823 - 1825 2. Michał Nowaczyk do 1833 3. K. Fabian do 1836 4. Kozakowski do 1842 5. Landsberg do 1843 6. Koenig do 1852 7. Kochan do 1861 8. Cichy do 1865 9. Wolniewicz do 1867 10. Józef Tomiński do 1901 11. Adolf Schwarcer do 1919

Czas nauki nie był ustalony: zgodnie z zarządzeniem władz dzieci winny chodzić do szkoły, dopóki nie zdobędą odpowiednich wiadomości, o czym decydował duchowny. W szkołach dzieci dzielono najczęściej na dwie klasy, z których każda uczyła się po trzy godziny dziennie.

Takie warunki szkolnictwa powodowały niestety jego niską efektywność, a zjawisko analfabetyzmu wśród absolwentów było powszechne.⁴

Nie poprawiły również sytuacji reformy z lat siedemdziesiątych XIX wieku, które mimo, że wprowadzały postępowy program w wielu przedmiotach, to eliminowały język polski ze szkół.

Spowodowało to reakcję obronną ze strony ludności polskiej w postaci strajków szkolnych. W drugiej ich fali w latach 1905 – 1907 ze szczególną siłą protestowała młodzież z Kiełpin, co sugeruje, że hasła strajkujących były zapewne popularne również wśród uczniów narodowości polskiej szkoły w Tuchorzy.

Pomimo ograniczonej efektywności działalności oświatowej szkoły pruskiej, w okresie tym następuje jednak jej rozbudowa. Za sprawą Komisji Kolonizacyjnej w 1902 roku wybudowano nowy budynek szkolny, jako tzw. jednoklasówkę. Dzięki czemu szkoła w Tuchorzy posiadała w tym okresie aż trzy budynki jednoklasowe, lecz do celów edukacyjnych wykorzystywano jedynie nowy budynek główny.

Po odzyskaniu niepodległości następują zasadnicze zmiany w oświacie na terenie dzisiejszej gminy Siedlec. W Tuchorzy powstaje wówczas polska szkoła pięcioklasowa II stopnia.

W latach 1919 – 1928 jej kierownikiem był Michał Kaleta, a następnie do 1939 Jan Marciniak. Niewiele wiadomo co prawda o ilości uczniów uczęszczających do szkoły, lecz musiała ona być znaczna. Świadczyć za tym może chociażby rozbudowa placówki do jakiej doszło w 1939 roku. Do odziedziczonego po zaborcach budynku głównego dobudowano dwie izby lekcyjne, kancelarię i korytarz. Stan ten oceniono wówczas, jako wystarczający na szkołę II stopnia, w której pracowało trzech nauczycieli.

Można więc twierdzić, że w okresie międzywojennym szkoła w Tuchorzy rozwijała się nie tylko organizacyjnie, ale również pod względem wzrostu liczby uczęszczających do niej uczniów. Co więcej, staje się Tuchorza w tamtych latach niezwykle istotnym punktem na mapie oświatowej, jeżeli nie całego kraju, to na pewno Wielkopolski. Powstaje w niej bowiem prowadzona przez Wielkopolską Izbę Rolniczą dwuletnia (dwuzimowa) Szkoła Rolnicza dla dziewcząt.⁵

Ciemniejszą niestety stroną tych lat jest niewątpliwie fakt, że obowiązek szkolny w praktyce był co prawda realizowany, lecz niestety nie w zakresie pełnej szkoły siedmioklasowej. Powszechne przy tym systemie kształcenia braki próbowano jednak uzupełniać poprzez organizację oświaty pozaszkolnej

Szkoła w Tuchorzy jako jedna z pierwszych (oprócz Siedlca i Boruji) w gminie Siedlec podjęła tę inicjatywę jesienią 1930 roku i aż do 1939 roku systematycznie realizowała. Doksztalaniem objęto młodzież do 18 roku życia, a zajęcia odbywały się dwa razy w tygodniu, w miesiącach jesienno – zimowych (od grudnia do marca).

Trzystopniowy program obejmował rozszerzenie wiadomości z zakresu języka polskiego, rachunków, przyrody, nauki o Polsce współczesnej i śpiewu.⁶

Poza działalnością programową szkoła prowadziła różnorodne akcje wychowawcze, jak: „Gwiazdka”, dwa razy do roku – w październiku i czerwcu- obchodzono „Tydzień Dziecka”; oraz wiele imprez o charakterze państwowym i narodowym.

Niestety ,działalność tuchorskiego szkolnictwa została przerwana w okresie wojny i okupacji hitlerowskiej.

Wznowiono ją jednak już 14 lutego 1945 roku, czyli tuż po ustaniu działań wojennych. W szkole rozpoczęło wówczas naukę 94 uczniów

Oprócz kształcenia najmłodszych, przed placówką stało jeszcze jedno niezwykle istotne zadanie. W obwodzie szkolnym mieszkało bowiem około 80 osób, które przed wojną ukończyły zaledwie dwie lub trzy klasy ówczesnej szkoły. Dla wszystkich chętnych zorganizowano więc trzy kursy, w których naukę rozpoczęło 64 osoby. Naukę ukończył jednak jedynie kurs wyższy, którego 16 uczestników w czerwcu 1946 roku zdało egzamin przed komisją powiatową w Siedlcu.

Tak prężną działalność już w pierwszych miesiącach po wyzwoleniu, zawdzięczała szkoła swemu długoletniemu dyrektorowi Janowi Marciniakowi. Potrafił on przezwyciężyć wiele trudności i problemów tamtych lat.

Z biegiem czasu placówka stała się szkołą zbiorczą dla miejscowości Tuchorza i Stara Tuchorza. W 1967 roku pracowało już w niej 5 nauczycieli, którzy nauczali 192 uczniów, realizując program pełnej siedmioklasowej szkoły podstawowej.

Tak duża liczba uczniów oraz realizowany program powodowały jednak trudności lokalowe. Szkoła korzysta więc w tym okresie nie tylko z własnych trzech pomieszczeń, ale również tymczasowo z dwóch w Szkole Rolniczej (w 1960 roku powstała w Tuchorzy Szkoła Przysposobienia Rolniczego), gdzie ulokowano także szkolną bibliotekę.

Istotne zmiany organizacyjne przynosi reorganizacja szkolnictwa wprowadzona w 1973 roku. Od tego momentu szkoła działała jako ośmioklasowa Szkoła Podstawowa.

Kolejne zmiany organizacyjne przynosi reforma 1999 roku, kiedy powstaje sześcioklasowa szkoła podstawowa i gimnazjum. W 2003 roku połączone w Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Tuchorzy.

Ostatnie lata, to jednak nie tylko zmiany w organizacji szkolnictwa, to również znaczący rozwój jej bazy lokalowej. 4 września 2002 roku został oddany do użytku nowy budynek szkolny, gwarantujący młodzieży lepsze warunki nauki.

Niniejsza krótka monografia szkoły w Tuchorzy stanowi jedynie przyczynek do pełnego opracowania jej dziejów i wymaga niewątpliwie rozszerzenia. Będzie ona systematycznie uzupełniana w miarę opracowywania materiałów na jej temat.

Błażej Pluskota

- Wojciech Peltz, Oświata i kultura, w Gmina Siedlec-przeszłość i tera?niejszość, Zielona Góra 1984, s.86.

- tamże, s.86.

- tamże, s. 88.

- tamże, s. 88

- Tamże, s. 91.